

zakelijk? Ongetwijfeld, vandaar dat de Hoogeschool, nadat zij den jongelui voldoende inzicht en technische kennis—de laatste bij de aanvullingstudie in de rekeningwetenschap— heeft bijgebracht, hun op het hart drukt, zich praktische bedrevenheid van onder af aan eigen te maken. Hun voorafgaande ontwikkeling heeft tengevolge, dat de oefentijd korter kan zijn dan voor hem, die met de praktijk zijn leerschool begint. Zoo zag het ook Prof. *Bordewijk* in zijn rede op den Accountantsdag 1920, waar hij in zijn 13de stelling zeide: „De practici moeten hun eventueel vooroordeel tegen een zuiver wetenschappelijke opleiding trachten te overwinnen in het besef, dat de praktijk altijd het best wordt gedoceerd door de praktijk”. (Men zie de toelichting dier stelling in *Accountancy* 1920 op blz. 146 eerste kolom; bij de discussie is zij niet weersproken). In dezelfde richting ging ook Mr. *Goudekot* in zijn praeadvies voor het Accountantscongres 1926 over de wettelijke regeling van het Accountantsberoep. Op blz. 12/13 van dat praeadvies lees ik: „Ook bij de accountants zou men zich tevreden kunnen stellen met de regeling, zooals zij is in de advocatuur. Daar kan met eene zuivere theoretische opleiding volstaan worden en het is niet gebleken, dat dit tot ernstige bezwaren aanleiding geeft. Het standsgevoel en de collegialiteit der ouderen, die bij de advocaten valt te prijzen, helpen de jongeren trouwens meestal over ernstige moeilijkheden heen en dien weg moet het toch ook in de accountantswereld uit.”

Maar als nu, zooals de heer *Hogeweg* vreest, de door de Hoogeschool gediplomeerde accountant zich vestigt zonder voorafgaande praktische oefening? Oeh, dan is er de natuurlijke selectie in het maatschappelijk leven om hem op zij te schuiven, zooals er ook onder de bezitters der vereenigingsdiploma's zijn, die goed slagen, die half slagen en die mislukken. Waar de academisch gevormde, immers economisch geschoolde accountant de werking dier natuurlijke selectie wel kent, zal hij zich wel wachten, zonder oefentijd zich zelfstandig te vestigen.

Heeft hij den oefentijd achter den rug, dan heeft ook de heer *Hogeweg* tegen zijn optreden als controleerend accountant geen bezwaar. Als adviseur zal hij tegenover zijn collega van denzelfden aanleg, die het vereenigingsdiploma behaalde, verre in het voordeel zijn. Dit had ik op het oog toen ik zeide, dat, als de genoemde voorwaarden worden vervuld, de academisch gevormde accountant spoedig aan de spits zal gaan.

N. J. POLAK

Naschrift

Prof. *Polak* heeft de moeite genomen zijn standpunt omtrent de accountantsopleiding nog eens uitvoerig uiteen te zetten, naar aanleiding van onze opmerkingen omtrent zijn uitlating in September 1925.

Hoe gaarne wij hem ook op den voet zouden volgen in zijn beschouwingen omtrent de resultaten door de opleiding aan de Hoogeschool te Rotterdam bereikt, of mogelijk te bereiken, en omtrent den grooteren toeloop aldaar of bij de examens der Accountants-Vereenigingen, wij meenen goed te doen, dien weg niet in te slaan, omdat het daarom niet in hoofdzaak gaat.

Het voornaamste, en dat deden wij ook in ons artikel uitkomen, is voor ons, dat het accountantsberoep zeer hoge praktische eischen stelt aan zijn beoefenaren. Het beroep wordt uitgeoefend in voortdurend contact met de mannen van zaken. Een diploma dat recht geeft tot het volledig, zelfstandig uitvoeren van het beroep, maar dat is afgegeven na een zuiver theoretische opleiding op grond van een daarop aansluitend examen, zulk een diploma stelt de houders o.i. bloot aan een onnoodig sterke werking van de „natuurlijke selectie”, waarop Prof. *Polak* zich ten slotte beroept. Dit diploma wekt bij den bezitter te groote verwachtingen en stelt hem bloot aan meer dan normale kans van mislukking.

Ook de arts ontvangt zijn diploma niet, dan na theoretische en praktische opleiding en de uitoefening van het accountantsberoep staat, wat de eischen van praktijk betreft, o.i. met dat van den arts op één lijn.

Tot nog toe ontmoetten wij dan ook herhaaldelijk beoordeelaars, die dit bezwaar van de bestaande opleiding voor het diploma rekeningwetenschap aan de Hoogeschool naar voren brachten. Hoe belangrijk een zelfstandige studie ook is, hoe belangrijk diepgaande studie van economie en bedrijfshuishoudkunde ook genoemd moet worden voor den a.s. accountant, deze alleen is naar onze meening onvoldoende. Een noodzakelijke aanvulling achten wij de oriëntteering op de praktijk gedurende de studie en vóór het behalen van het diploma.

Trouwens, en dat wordt dezerzijds met vreugde begroet, de Hoogeschool gaat dien kant uit. Na de rede van Prof. *Polak* in 1925 zijn niet onbelangrijke stappen in die richting gedaan, stappen, die naar wij hopen door meerdere gevolgd zullen worden, en die ook hun stempel zullen drukken op het examen, dat recht geeft op het diploma rekening wetenschap.

Dat Prof. *Polak* met de uitdrukking „slechts een onderdeel” niet bedoelde den controle-arbeid van den accountant als minder belangrijk achteruit te zetten, noteren wij gaarne. Meer dan één lezer zijner rede had de uitdrukking op dezelfde wijze begrepen als wij, waarschijnlijk door het verband waarin zij gebruikt werd. De kwalificatie van de accountantscontrole als een „technische kunst” wijst intusschen eenigszins in de gewraakte richting. Wij, die in onze kringen zulke levendige discussies omtrent de controle-leer en de daaruit voortvloeiende verantwoordelijkheid voeren, meenen, dat terecht gesproken kan en moet worden van een „controleleer”, opgebouwd op theoretische grondslagen en getoetst aan de eischen van de praktische beoefening van het beroep.

Of de eene of de andere opleiding meer inspanning eischt, dan wel of de keus tussehen beide wordt beïnvloed door de zwaarte van de porte-monnaie van papa, kunnen wij ook wel buiten debat laten. Hoewel onze meening daaromtrent niet verandert is, doen wij o.i. beter ook deze bijzaak niet uit te pluizen, om de aandacht niet van de hoofdzaak af te leiden. En deze hoofdzaak is naar onze meening: geen diploma rechtgevend op de praktische uitoefening van het bij uitstek praktische accountantsberoep mag worden afgegeven, dan nadat de voorafgaande opleiding, behalve aan de theorie van economie en bedrijfshuishoudkunde, groote aandacht aan de toepassingen in de praktijk heeft gegeven, terwijl ook naast de theoretici, practici zitting zouden moeten hebben in de examencommissie.

Door een vertraging, die wij betreuren, kon het antwoord van Prof. *Polak* eerst in dit nummer worden opgenomen, hoewel het al eerder werd ontvangen.

G. H.

EEN OCTROOI OP EEN METHODE VOOR HET GROEPEEREN VAN NIJVERHEIDSRÉSULTATEN TER VERKRIJGING VAN EEN VERBRUIKS-CONTROLE-STAAT

Wij vonden in onderstaand artikel aanleiding om ons tot den heer Ir. *D. H. Stigter*, octrooibezorger, te wenden met het verzoek ons zijn meening over deze octrooiverleening te doen kennen. Genoemde heer had de goedheid aan ons verzoek te voldoen; de lezer vindt zijn schrijven achter dit artikel afgedrukt.

Red.

Onder den titel: Het groepeeren van nijverheidsresultaten ter verkrijging van een verbruiks-controlestaat, is op 15 Juli 1926 door den Octrooiraad uitgegeven octrooi No. 14982 — klasse 54b groep 7 — aangevraagd door den Heer *B. G. H. van der Jagt* te 's-Gravenhage.

De conclusies van bedoeld octrooi luiden als volgt:

1. Het groepeeren van nijverheids-bedrijfsresultaten ter verkrijging van een overzicht van het gebruik aan goed en/of geld en/of arbeidskrachten gedurende een zekere bedrijfsperiode, met het kenmerk, dat elk der elementen, waaruit het gebruikte goed, geld of arbeidskracht bestaat door een afzonderlijk teken of getal wordt aangeduid en afzonderlijk wordt genoteerd en gesommeerd, terwijl tevens van elk der elementen het totaal gebruik uit een vorige bedrijfsperiode, dat noodig was voor een zeker aantal productie-eenheden zoodanig wordt genoteerd, dat dit totale bekende verbruik als norm kan dienst doen ter onmiddellijke vergelijking van het gebruik in de loopende bedrijfsperiode met dat uit die vorige periode.

2. Formulier ter uitvoering van de groepeeringsvolgens conclusie 1, voorzien van een horizontale linieering

en een door verticale lijnen gevormde kolommen-indeeling, welke van een der zijkkanten aanvangt met een breede kolom, die onderverdeeld is en waarnaast een aantal onderling gelijke smallere kolommen volgen, die op haar beurt elk weder in twee smallere kolommen zijn verdeeld waarbij de kolommen van hoofden voorzien zijn, welke de groep van cijfers vermelden, welke daarin geboekt moeten worden, een en ander zoodanig dat de groepeeringsvolgens conclusie 1 zonder meer in de verschillende naast elkaar geplaatste kolommen kan worden geboekt, terwijl de onderling gelijke smallere kolommen van elkaar en van de breede zijkolom door een perforering kunnen zijn gescheiden en aan de achterzijde van een horizontale linieering voorzien overeenkomende met die der voorzijde.

Blijkens de bij het octrooi gevoegde teekeningen ziet een sub 2 bedoeld formulier, gegeven als algemeen voorbeeld, er als volgt uit:

terwijl figuur 2 een staat weergeeft, waarin de resultaten van een bepaald bedrijf zijn aangegeven:

ELEMENTEN NUMMERS			AANTAL EENHEDEN	TOTAAL		Middelmatig Bedrag		Middelmatig Bedrag		Middelmatig Bedrag		Middelmatig Bedrag	
d	c	b		AANTAL EENHEDEN	TOTAAL	AANTAL EENHEDEN	Bedrag	AANTAL EENHEDEN	Bedrag	AANTAL EENHEDEN	Bedrag	AANTAL EENHEDEN	Bedrag
	196	Kg	70	7	490	7	490	2 1/2	175	2 1/2	175	2	140
	200	M	250	20	5000	29	8480	11	3080	8	2400	10	3000
	990	st	2	28	56	28	79	10	29	9	27	9	27
	575	L	30	73	2190	71	2070	30	850	20	590	21	630
	20	L	97	36	3492	38	3260	15	1200	12	960	11	1100
	1175	L	30	4942	148260	4900	145000	2000	60000	1400	40000	1500	45000
BOLIGBLAD 2					TOTAAL	X	187724	X	46830	X	57352	X	58542
					AJEFWANGI		MOZOR PLOES		MOZOR PLOES		MOZOR PLOES		MOZOR PLOES

Ofschoon aan de in bovenbedoeld octrooi uitgewerkte gedachte eenige waarde niet ontzegd kan worden, doet het vreemd aan, dat voor de oplossing van een dergelijk eenvoudig probleem,

hetwelk door accountants reeds van vele zijden gezien en vollediger uitgewerkt is dan thans door den Heer Ingenieur van der Jagt geschiedt, octrooi wordt aangevraagd.

Indien de Heer *van der Jagt* de moeite zou willen nemen in eenige bestaande leerboeken omtrent Fabrieks-administratie en Kostprijsberekening eens na te slaan, wat daarin gezegd wordt ten aanzien van de vergelijking tusschen voor- en naealeulatie — onder welk hoofdstuk het door hem gestelde probleem toch ressorteert — zal hij inzien, dat de deur, welke hij gemeend heeft te openen, reeds wagenwijd open stond.

Waaruit de uitvinding bestaat is mij dan ook niet duidelijk geworden.

Weliswaar wordt gezegd in de regels 25—28 van blz. 1:

De uitvinding bestaat nu hierin, dat elk der elementen waaruit het gebruikte goed, geld of arbeidskracht bestaat door een afzonderlijk teeken of getal wordt aangeduid en afzonderlijk wordt genoteerd en gesommeerd, terwijl tevens van elk der elementen het totaal gebruik uit een vorige bedrijfs-periode, dat noodig was voor een zeker aantal productie-eenheden zoodanig wordt genoteerd, dat dit totale bekende verbruik als norm kan dienst doen ter onmiddellijke vergelijking van het gebruik in de loopende bedrijfsperiode met dat uit die vorige periode.

doch de mededeeling, dat het benoemen van magazijn-artikelen door middel van een letter of cijfer, het afzonderlijk noteeren of sommeeren van elk der elementen en het vergelijken van het verbruik gedurende eene bepaalde periode met een zekeren norm als eene UITVINDING beschouwd moet worden. lijkt mij wel erg naïef. Het zou hoogstens eene ontdekking genoemd kunnen worden, d.w.z. voor den Heer *van der Jagt* dan.

Er blijft dan nog over de liniatuur en de indeeling van de gegeven formulieren. Blijkens het openbaar gemaakte oetroot was het nummer der aanvraag van den Heer *van der Jagt* 24262. Indien voor ieder formulier van eenige betekenis, samengesteld door een boekhouder of accountant — en ik breng onder de aandacht van genoemden Heer, dat ten behoeve van eene machinale administratie dikwijls vernuftig uitgedachte formulieren noodig zijn — oetroot was aangevraagd, dan zou het nummer van zijne aanvraag niet onder de 25000 liggen, maar vermoedelijk boven de 250.000, gesteld het ongelooflijke, dat niet reeds b.v. onder No. 5000 voor een zelfde, maar dan vollediger formulier oetroot was aangevraagd en geweigerd. Dit laatste zou ik zeer plausibel achten, omdat het mij voorkomt, dat het openen van de gelegenheid oetroot te verkrijgen op eene bepaalde liniatuur een ernstig gevaar inhoudt en het lijkt mij niet overdreven, zulks te qualificeeren als eene belemmering in de uitoefening van o.a. het accountants- en ingenieurs-beroep!

Komende tot eene bespreking van het oetroot, valt o.a. het volgende op te merken:

De Heer *van der Jagt* heeft zeer terecht ingezien, dat in vele industrieën het kennen en onderling vergelijken der verbruikte hoeveelheden, ten behoeve van bedrijfs-economische overzichten, veel belangrijker is dan het kennen der geldbedragen, hetgeen echter niet wegneemt, dat de invloed op den kostprijs alleen in geld kan worden gemeten.

Dit laatste nu heeft genoemde Heer blijkbaar over het hoofd gezien, want het gegeven formulier is er niet op berekend, de verschillen tusschen de geldbedragen van het werkelijk verbruik aan materialen en die van den aangenomen verbruiksnorm te splitsen in hoeveelheidsverschillen en prijsverschillen, hetgeen niet alleen nuttig, maar ten behoeve van een volledig inzicht in de afwijkingen tusschen, hetzij voor- en naealeulatie, hetzij naealeulatie en norm, inderdaad noodig is.

De Heer *van der Jagt* merkt op in de regels 90—99 van blz. 3:

Uit de totalen der verbruikte elementen en hunne bedragen blijkt bij vergelijking met den regelmatigheidsfactor onder andere, dat in dit controle-tijdperk het ele-

ment 600 veel meer gebruikt is en een hooger prijs daarvoor is betaald, n.l. 29 eenheden voor een bedrag van 8480. Het element 820 is in aantal verbruikte eenheden hooger geworden, doch de totale prijs is lager geworden.

Het is echter niet voldoende alleen deze algemeenheden te weten; uit het formulier moet mede blijken omtrent elke soort verbruikt materiaal:

welke was de gemiddelde eenheidsprijs gedurende de periode van onderzoek?

welke was de invloed van eene verhooging of verlaging van den prijs van het betreffende materiaal op den kostprijs per productie-eenheid?

welke was de invloed van een meerder of minder verbruik aan materiaal op den kostprijs per productie-eenheid?

welke waren de oorzaken of vermoedelijke oorzaken van bovenbedoelde afwijkingen?

op de wijze als b.v. hieronder aangegeven:

Elem. No.	Eenheden	Eenheidsprijs	Voorcalc. of Regelm. fact.		Werkelijk Resultaat			Verschillen		Bemerkingen
			Aantal	Bedrag	Gem. Prijs	Aantal	Bedrag	Prijs	Hoev.	
1	M	250	20	5000	300	30	9000	1500	2500	waarin de oorzaken of vermoedelijke oorzaken, als hierboven bedoeld, aan te geven.
2	Kg	10	30	300	8	40	320	Nad. 80	Nad. 100	
3	Gk	3	40	200	7	30	210	Voord. 60	Nad. 50	

In de regels 115—120 van blz. 3 merkt de Heer *van der Jagt* nog op:

Door directe vergelijking met de normen of regelmatigheidsfactoren is het tevens mogelijke controle uit te oefenen op de zorg door de menschen aan het bedrijf in elke controle-periode besteed.

Uit het voorgaande blijkt, dat ik dit in zijn algemeenheid niet geheel juist acht. Mijns inziens is zulk eene controle alleen mogelijk en, wat meer zegt, doeltreffend, indien vorenstaande splitsing gemaakt wordt en de oorzaken of vermoedelijke oorzaken der afwijkingen worden aangegeven.

Door den Heer *van der Jagt* zijn in Fig. 2 geen Loonbedragen of Indirecte kosten verwerkt. Ten aanzien van deze elementen merk ik op, dat ik de afwijkingen daarin gesplitst zou willen zien

wat betreft de Loonen,

in Loonsverschillen (tengevolge van eene verhooging of verlaging van het loon) en in Prestatieverschillen,

wat betreft de Indirecte kosten,

in Verhooging of Verlaging, ontstaan door wijziging in de kosten zelf en

in Surplus of Tekort, ontstaan door meerdere of mindere bedrijfsbezetting dan in de Voorecalculatie of bij het vaststellen van den Regulariteitsfactor werd aangenomen.

waaruit blijkt, dat ik ook ten dezen aanzien het gegeven formulier onvolledig acht.

Indien de Heer *van der Jagt* in een vakblad een artikel had geschreven over het door hem gestelde probleem zou dit als inleiding voor eene gezonde uitwisseling van gedachten, op zijn plaats zijn geweest; het lanceeren als *Uitvinding* moet echter in de kringen van hen, die wel van Fabrieks-administratie op de hoogte zijn en voor wie het oplossen van moeilijker problemen op dat gebied dagelijksch werk is, een zeer eigenaardigen indruk maken.

Bijchrift tot het artikel van den heer Hartog.

Het artikel van den heer *G. Hartog* geeft mij aanleiding tot de navolgende opmerkingen.

De octrooiaanvraag van den heer *van der Jagt* werd den 27sten April 1923 ingediend en eerst bijna drie jaar later, op 15 Februari 1926 ter kennis van het publiek gebracht door openbaarmaking onder No. 24262 Ned. in No. 2 jaargang 1926 van de „Industriele Eigendom”, het officieele orgaan van zaken, den industrieelen eigen betreffend.

Op deze aanvraag werd vier maanden later, 16 Juni 1926, octrooi verleend onder No. 14982.

Uit dit laatste feit blijkt, dat tegen de gepubliceerde aanvraag door derden geen bezwaar is ingebracht, hetgeen wel hoofdzakelijk geweten zal moeten worden aan onbekendheid der belanghebbenden met de openbaargemaakte octrooiaanvraag.

Minder gemakkelijk echter schijnt de behandeling te zijn geweest, die de aanvraag bij den Octrooiraad ten deel gevallen is, waar immers een termijn van bijna drie jaren noodig was, om de aanvraag tot openbaarheid te brengen.

Omdat nu de zaak, door den heer *Hartog* naar voren gebracht, voor den accountant van zoo groot belang geacht moet worden, is dezerzijds eens nagezocht, wat in „De Industriele Eigendom” onder het hoofd „Jurisprudentie” is verschenen. In No. 1 van 15 Januari 1925 van dat blad nu komt een publicatie voor, die hoogstwaarschijnlijk op de aanvraag van den heer *van der Jagt* betrekking heeft, en die wij meenen goed te doen hieronder onverkort te laten volgen.

No. 750/24a. *Interpretatie van de woorden „uitkomst op het gebied der nijverheid” in art. 3 O.W.*

De Octrooiraad, Afdeling van Beroep, enz.

Overweegt het volgende:

Aanvrager is tijdig in beroep gekomen van de beslissing der Aanvraagafdeeling d.d. 3 Juni 1924, waarbij werd besloten tot niet-openbaarmaking van de octrooiaanvraag, en wel op de volgende gronden: enz.

dat het nieuwe der aanvraag naar het oordeel van de Afdeling bestaat in de methode van bedrijfsboekhouding, die aanvrager voorstelt en die inderdaad een goed overzicht van den gang van zaken in een bedrijf waarborgt:

dat echter de middelen, die aanvrager tot opbouw en uitvoering van zijn methode gebruikt, als daar zijn formulieren enz. op zich zelf niet nieuw zijn, en in tal van overeenkomstige gevallen toepassing vinden, zoodat het nieuwe alleen kan worden gezien in den opzet, of methode, in het kort het systeem van boekhouding, dat aanvrager aan zijn formulier ten grondslag legt;

dat de methode dus primair en het formulier secundair is, zoodat dan ook ten onrechte bescherming wordt gevraagd voor het formulier, daar een duidelijke omschrijving van de uitvinding zou medebrengen, dat de methode of het systeem als onderwerp der aanvraag werd aangegeven;

dat nu een methode van kostenberekening of bedrijfsconstrôle naar het oordeel van de Afdeling noch als een voortbrengsel noch als een werkwijze in den zin der Octrooiwet kan worden opgevat, zooals ook het spraakgebruik aan elk der woorden „voortbrengsel” of „werkwijze” een bepaalde beteekenis hecht en voor een systeem van bedrijfsconstrôle noch de benaming voortbrengsel, noch die van werkwijze zou worden gekozen;

dat aanvrager dan ook heeft toegegeven, dat „methoden terecht als niet octrooieerbaar gelden”, maar hiernaast heeft beweerd, dat zijn uitvinding meer omvat dan een methode;

dat de Afdeling niet vermag in te zien, waarin dat meerdere zou bestaan, enz.

dat het onderwerp van de aanvraag, tot zijn ware beteekenis teruggebracht, dus niet als een werkwijze of voortbrengsel in den zin der wet is te beschouwen.

De bezwaren, die appellant tegen deze beslissing aanvoert, komen hoofdzakelijk neer op de volgende: enz.

De Afdeling van Beroep overweegt het volgende:

Zij kan met de Aanvraagafdeeling in zooverre medegaan, dat de *uitvinding* van den aanvrager in eerste instantie niet is gelegen in het formulier, doch in de werkwijze, n.l. de speciale manier van bedrijfsboekhouding, die hij in zijn aanvraag beschrijft. Met de opvatting der Aanvraagafdeeling, dat een methode van kostenberekening of bedrijfsconstrôle noch als een voortbrengsel, noch als een werkwijze in den zin der Octrooiwet kan worden opgevat, kan de Afdeling van Beroep zich niet vereenigen. Een dergelijke methode toch, welke benaming men daaraan ook moge geven, is h.i. onder te brengen onder het begrip werkwijze.

De hier gegeven methode — indien nieuw — komt der Afdeling van Beroep in beginsel octrooieerbaar voor, waar daarin een uitvindingsgedachte kan worden erkend, terwijl het aannemelijk voorkomt, dat zij strekt tot het verkrijgen van eenige uitkomst op het gebied der nijverheid. De uitkomst, die in casu wordt beoogd, bestaat in het verkrijgen van een goed overzicht van den gang van zaken in een bedrijf. Wanneer dit bedrijf een nijverheidsbedrijf is, dan ligt de uitkomst ongetwijfeld op het gebied der nijverheid.

De Octrooiwet stelt nergens den eisch, dat de *uitvinding* moet liggen op het gebied der nijverheid. De wet stelt slechts als eisch, dat de uitvinding moet strekken tot *eenige uitkomst op dat gebied*; de uitvinding behoeft niet in *al hare toepassingen* te leiden tot een uitkomst op het gebied der nijverheid. Waar in casu aan bedoeld vereischte wordt voldaan is de Afdeling van Beroep van oordeel, dat art. 3 der Octrooiwet zich niet verzet tegen octrooieering van de uitvinding in kwestie. Beslissing Afdeling van Beroep dd. 16 December 1924.

Hieruit blijkt dus, dat de Afdeling destijds de aanvraag heeft afgewezen, doch de Afdeling van Beroep een andere zienswijze had.

Deze beslissing komt mij voor onjuist te zijn en volgens mijn overtuiging is deze octrooi-verleening in strijd met de wet.

De eerste conclusie geeft uitsluitende rechten voor het toepassen van een systeem tot groepeerings van nijverheidsresultaten, waarbij de elementen door een afzonderlijk teken of getal worden aangeduid, afzonderlijk worden genoteerd en gesommeerd, enz.

Hoe de Afdeling van Beroep van den Octrooiraad in het toepassen van een systeem een werkwijze kan ontdekken als bedoeld in de Octrooiwet, is mij raadselachtig. Het betoog, dat de uitkomst bestaat in het verkrijgen van een goed overzicht van den gang van zaken in een bedrijf en dat dus, als het bedrijf een nijverheidsbedrijf is, de uitkomst ongetwijfeld op het gebied der nijverheid ligt, lijkt mij sterk aanvechtbaar. Wat zou men er van zeggen, indien een octrooi werd verleend bijv. voor een systeem van geneeskundig onderzoek der werklieden eener fabriek, waardoor als resultaat verkregen wordt, dat simulatiegevaar beperkt en opkomende ziekten tijdig gesignaleerd worden? Ook hier zou de uitkomst zijn: het verkrijgen van een goeden gang van zaken in het nijverheidsbedrijf. En indien een dokter een geneeswijze heeft uitgevonden, waarmede voornamelijk arbeiders in een bepaald bedrijf gebaat zijn, dan zou ook deze geneeswijze een uitkomst op het gebied der nijverheid

opleveren? In het algemeen gesproken: zeer zeker, doch in den zin van de Octrooiwet: zeker niet. De geneeswijze zonder meer is zeker niet octrooieerbaar; slechts als een instrument of geneesmiddel is uitgevonden, die door de nijverheid vervaardigd kunnen worden, kan sprake zijn van octrooieering.

Wil een werkwijze octrooieerbaar zijn, dan moet zij een nieuw technisch effect bezitten.

In het geval *van der Jagt* is niets van dit alles uitgevonden en de bescherming had niet door een octrooi behooren te worden gegeven, omdat zij niet van industrieelen doch van intellectuelen aard is. Slechts door middel van de auteurswet had de hem toekomende bescherming verkregen kunnen worden.

De tweede conclusie geeft bescherming aan een formulier dat al evenmin geacht kan worden de door de octrooiwet vereischte kenmerken te bezitten. Immers het toepassen van liniatuur op een formulier en het bezigen van perforatie zijn kenmerken, waaraan de nieuwheid ten eenenmale ontbreekt, afgezien nog daarvan, dat van een octrooieerbare uitvinding waarlijk geen sprake is.

Indien nu — hetgeen mij niet onwaarschijnlijk voorkomt — de accountants en andere belanghebbenden overwegend bezwaar tegen dit octrooi hebben, omdat zij door den inhoud ontoelaatbare belemmering van bewegingsvrijheid zouden kunnen ondervinden, dan moeten twee gevallen onderscheiden worden.

a) *Voorgebruikers.*

Voor hen die reeds vóór de indiening der aanvraag (27 April 1923) de uitvinding in toepassing brachten, geldt het recht van voorgebruik, d.w.z. zij mogen ongestoord doorgaan met de toepassing.

Indien zij wegens inbreuk op het octrooi vervolgd worden, kunnen zij zich op dit voorgebruik beroepen en zij zullen dan ten genoegen van den Rechter daarvan bewijs moeten leveren.

b) *Verzoek tot vernietiging.*

Voor hen, die terwijl zij vroeger niet de uitvinding toepasten, toch in de toekomst bezwaar verwachten van het octrooi, staat de weg open vernietiging van het octrooi te vorderen bij de Arrondissements-rechtbank te 's-Gravenhage. (Deze procedure moet in dit geval voor 15 Juni 1931 ingeleid zijn).

Het is ook mogelijk het systeem van afwachten toe te passen tot men wegens inbreuk voor de bevoegde Rechtbank vervolgd wordt. Men kan zich dan verweren door een vordering tot nietig-verklaring van het octrooi bij de Arrondissements-rechtbank te 's-Gravenhage in te dienen, zulks aan eerstgenoemde Rechtbank doen weten en schorsing aanvragen op grond van art. 56 lid 3 der octrooiwet.

Dat laatste systeem heeft nog wel gevaren en bezwaren, vooral omdat na den fatalen termijn van 16 Juni 1931 geen vernietiging meer mogelijk is.

Voor een goede octrooibescherming zou het zeker aanbeveling verdienen indien de rechter zijn oordeel uitsprak over deze octrooiverleening, die m.i. zoo zeer tegen de geheele bedoeling der Octrooiwet ingaat.

Ir. D. H. STIGTER

**INTERNATIONAAL ACCOUNTANTS CONGRES
AMSTERDAM 1926**

(Slot)

De tweede inleider, Professor Dr. N. J. Polak, brengt na een inleiding, waarin de verschillende opvattingen van het gegeven vraagstuk worden opgenoemd, als zijn uitgangspunt naar voren:

Met opbrengst wordt bedoeld: hoeveelheid product en de toenemende of afnemende meeropbrengst in verband met den kostprijs, heeft betrekking op het verloop der kosten in één bepaald bedrijf.

De probleemstelling luidt dan:

Welke krachten werken er bij de uitbreiding der productie verlagend, en welke verhoogend in op den kostprijs van een

artikel in een bepaald bedrijf, en hoe is de werking dier krachten?

Men is, volgens Prof. Polak reeds lang gewend de kostenberekening bij de normale productie aan te vangen. Bij uitbreiding der productie boven de normale capaciteit van een arbeider of een productiemiddel, treedt de afnemende meeropbrengst op. Ten aanzien van den arbeider gaat dit steeds gepaard met betaling van overwerk, dus steeds met een stijging van de kosten per eenheid product. De afnemende meeropbrengst eener machine, op zich zelve natuurlijk een kostenverhoogende factor, kan echter door een kosten verlagende worden gecompenseerd, hoewel als algemeene tendenz kan worden aangenomen, dat de productie van den arbeider zoowel als van een productiemiddel boven hun normale capaciteit verhooging van kosten per eenheid product met zich brengt.

Bij uitbreiding van een fabriek met machines en werklieden zullen de toegevoegde machines geenszins van geringere hoedanigheid zijn dan de reeds aanwezige. Van de machines neemt de prestatie in evenredigheid met de vermeerdering toe. Voor de toegevoegde arbeiders, die aanvankelijk ongeschoold en ongeoeffend zijn, hoewel zij op den duur oefening en scholing zullen verkrijgen, treedt hetzelfde verschijnsel naar voren. dat Ricardo in zijn pachtleer ten aanzien van verschillende stukken grond opmerkt, n.l. dat het later toegevoegde van mindere kwaliteit is dan de eerste selectie. Hoe hogere eischen aan de vak-kennis van de arbeiders gesteld moeten worden, des te sterker treedt dit verschijnsel op.

Naast overbelasting der aanwezige productiemiddelen en vermeerdering van het aantal productieve krachten, is er nog een derde weg om tot verhooging der productie te komen, n.l. vervanging van productiemethoden en productiemiddelen door andere van grootere capaciteit. De mogelijkheid van een dergelijke vervanging is echter naar twee zijden begrensd. Naar boven door het verschijnsel dat op een bepaald punt verdere arbeidsverdeling en verdere vergroting van de productiemiddelen e.d. niet mogelijk, of wel niet voordeelig meer zijn en dat het goedkoopster is de reeds aangewende productiemethoden en productiemiddelen te doubleeren, dan ze door andere van grootere capaciteit te vervangen. Naar beneden door de vraag of het te werk stellen van nieuwe, groote, op zich zelf voordeelige werktuigen, met opoffering van nog goed bruikbare oudere, spaarzamer zal zijn dan toevoeging van kleinere met behoud der oude.

Dikwijls houdt men bij de constructie van menig onderdeel eener bedrijfsinstallatie reeds rekening met mogelijken groei van het bedrijf; menig productiemiddel stelt men in op een capaciteit die vooralsnog niet zal worden bereikt. Zoo zal een weverij, die wat aantal weefgetouwen betreft, geïnstalleerd wordt met juist zooveel stuks als noodig zijn voor de productie van het naar haar schatting te plaatsen quantum product, haar fabrieksgebouw en haar drijfkrachtinstallatie zoo groot bouwen, dat deze bij vermeerdering van het aantal weefgetouwen niet behoeven te worden vergroot of vervangen. Zoolang de normale productie van de op den groei geïnstalleerde productiemiddelen niet is bereikt, leveren deze een kracht, die bij vergroting der productie kostenverlagend werkt, een kostenverlagende kracht echter die hoofdzakelijk door de gebruikelijke calculatiewijze, tot uitdrukking komt. Zou men toch van den aanvang af voor ieder productiemiddel afzonderlijk een normale productie vaststellen, en de kosten wegens onderbelasting afzonderlijk tot uitdrukking brengen dan zal de gecalculerde kostprijs bij vergroting der productie niet, of althans in geringe mate dalen.

Aan de hand van een cijfervoorbeeld van een willekeurig bedrijf, hetwelk veel achtereenvolgende bewerkingen uitvoert, waarvoor installaties noodig zijn met verschillende optima, wordt het hiervoren behandelde in het referaat geconcretiseerd, waaruit de inleider de volgende conclusies meent te mogen trekken: